

Ilmastomuutokseen sopeutuminen Pedagoginen suunnitelma ja tehtäväesimerkit

LAHDEN LUKIO GAUDIA
KUVATAIDE JA MUOTOILU
Leena Valtonen 11/2025

Kestävää kehitystä edistävät tavoitteet, elops2021

Tavoitteena on, että opiskelija

ottaa kantaa kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin

osaa soveltaa kuvallisen tuottamisen, viestinnän ja teknologian keinoja näkemysten esittämisessä, osallistumisessa ja vaikuttamisessa

kehittää kriittistä ajatteluaan ympäristön havainnoinnissa ja omassa toiminnassa

hyödyntää mielikuvia kuvallisessa ajattelussa, luomisprosessissa ja vaihtoehtoisten toimintatapojen kuvittelussa sekä tulevaisuuden visioinneissa

osaa käyttää tutkivaa lähestymistapaa suunnittelussa, työskentelyssä ja kuvailmaisussa

ottaa toiminnassaan huomioon kulttuurisen moninaisuuden ja kestävän elämäntavan näkökulmia

harjoittelee ja edistää eettistä ympäristöosaamista, yhteiskunnallista osaamista sekä globaalia- ja kulttuuriosaamista omassa työskentelyssään.

Kestävää kehitystä edistäviä ja tukevia sisältöjä, elops2021

Opiskelija ymmärtää visuaalisen kulttuurin merkityksen kulttuurisen moninaisuuden ilmentäjänä, kulttuuriperinnön uudistamisessa ja kestävän tulevaisuuden kannalta / vaikuttaminen ja osallistuminen kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoin.

Opiskelija havainnoi itselle ja muille merkityksellisiä teoksia, tuotteita ja palveluita sekä digitaalisia, rakennettuja ja luonnonympäristöjä / tutkii ja tulkitsee rakennettua ympäristöä, tuotteita ja palveluja yhteiskuntakehityksen, oikeuksien ja kestävän tulevaisuuden näkökulmista / ymmärtää kuvilla vaikuttamisen ja osallistumisen mahdollisuuksia omassa elämässään esteettisesti, eettisesti ja ekologisesti kestävän tulevaisuuden kannalta.

Opiskelija tutkii median ja taiteen kuvia identiteettien rakentamisen, kulttuuriperinnön välittämisen ja uudistamisen sekä kestävän tulevaisuuden näkökulmista. / opiskelijoille merkityksellisten kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja globaalien ilmiöiden tutkiminen.

Opiskelija tutkii kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria identiteettien rakentamisen, kulttuuriperinnön välittämisen ja uudistamisen sekä kestävän tulevaisuuden näkökulmista.

Ilmastomuutokseen sopeutumisen tavoitteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu kuvataiteen näkökulmasta ilmastomuutokseen seuraavien kysymysten avulla: mitä ilmastomuutoksella tarkoitetaan, mistä se johtuu, miten se ilmenee, mitkä ovat ilmastomuutoksen seuraukset, miten ilmastomuutos vaikuttaa ihmisiin ja miten voimme hillitä ilmastomuutosta

- osaa soveltaa kuvallisen tuottamisen, viestinnän ja teknologian keinoja näkemysten esittämisessä, osallistumisessa ja vaikuttamisessa ilmastomuutokseen sopeutumisessa

- ottaa kantaa kuvataiteen tai muun visuaalisen kulttuurin keinoin ilmastomuutokseen liittyviin arvoihin ja edistämään monikulttuurista ja elämää suojelevaa elämän tapaa

- pyrkii omassa kuvallisessa toiminnassaan edistämään, ylläpitämään ja jakamaan ilmastomuutoksen hillitsemistä ja sopeutumisen keinoja

- vahvistaa omaa luonto- ja ympäristösuhdettaan sekä pohtii omia luontoarvojaan

- rohkenee ilmaista itseään ilmastoaktiivisuuden keinoin valitsemallaan visuaalisella tavalla.

Ilmastomuutokseen sopeutumista edistäviä ja tukevia sisältöjä

Opiskelija tutustuu ilmastomuutokseen globaalilla ja paikallisella tasolla ja käsittelee niitä kuvataiteen tai muun visuaalisen kulttuurin keinoin.

Opiskelija tutkii ja pohtii ilmastomuutoksen sopeutumisen merkitystä visuaalisina ilmiöinä; esim. maiseman muutokset, maapallon uudet näkymät, haasteet ja tulevaisuuden skenaarit.

Opiskelijaa ohjataan sekä tuetaan pohtimaan omia arvojaan, valintojaan, ratkaisujaan ja tekojaan ilmastomuutoksen hillitsemiseksi.

Opiskelijaa innovoidaan ideoimaan ja visioimaan nykyisyyden ja tulevaisuuden sopeutumisen keinoja, vaihtoehtoisia ratkaisuja liittyen rakennettuun ympäristöön, esineiden elinkaareen, materiaaleihin erilaisten tehtävien avulla.

Opiskelija tutustuu ja harjoittelee visuaalista aktivismia ilmastomuutoksen hillitsemiseksi yksin ja/tai yhteisöllisesti omana tai yhteisenä projektina.

Ilmastomuutokseen sopeutumista tukevia kuvataiteen ja muotoilun tehtäviä ja projekti

Seuraavat kolme tehtävää ja yksi projekti on alun perin suunniteltu lukion opiskelijoille, mutta ne sopivat myös soveltaen pk:n yläluokille. Tehtävät on toteutettu Lahden lukio Gaudian yleislinjan ja kuvataidelinjan opinnoissa v. 2024 ja 2025.

Esitellyistä tehtävistä kaksi on nuoren/lapsen luontosuhdetta vahvistavia ja kaksi tehtävää on ilmastonmuutoksen seurauksiin kantaaottavia.

Luontosuhteen vahvistaminen tapahtuu luonnossa olemalla, luontoa tutkimalla ja luonnon aiheita käsittelemällä.

Luonto- ja ympäristösuhteen vahvistaminen saa nuoret/lapset arvostamaan luontoa ja pitämään sitä tärkeänä, jolloin myös halu suojella ja puolustaa maapallon ainutlaatuista elämää synnyttää vastuuntuntoista tulevaisuuden sopeutumisen asennetta ja mahdollista myös aktivismia parhaimmillaan.

Tehtävä 1. oppitunnilla tehtävä 3-4 oppituntia (á75 min)

Kantaaottava juliste, Pikamuoti ja vaatteiden kulutus. Materiaali sisältää tehtävän alustuksen, oppimateriaalin sekä tehtävänannon ja ohjauskannustimet. KANTAAOTTAVA, MAAILMANLAAJUINEN ILMIÖ, ILMASTOMUUTOSTA HILLITSEVÄ.

Ilmastomuutokseen sopeutumista tukevia kuvataiteen ja muotoilun tehtäviä ja projekti

Tehtävä 2. oppitunnilla tehtävä, 3 oppituntia (á75 min).

Luontoaiheinen kuvituskuva lasten kirjaan. Materiaali sisältää tehtävän alustuksen, osan oppimateriaalia sekä tehtävänannon ja ohjauskannustimet. LUONTOSUHDETTA VAHVISTAVA, VISUAALISTA AJATTELUA KEHITTÄVÄ.

Tehtävä 3. tehtävänanto luokassa ja metsässä 2 oppituntia (á75 min)

Fenomenologinen luonnon tutkiminen. Materiaali sisältää tehtävän alustuksen sekä tehtävänannon ja ohjauskannustimet. Tehtävän alustus luokassa ja jonka jälkeen lähiluonnossa kävely tutkimien erilaisia luonnon elementtejä omiin havaintoihin, kokemuksiin ja tuntemuksiin perustuen. LUONTOSUHDETTA VAHVISTAVA, MONIAISTISUUTTA JA MIELTÄ TUKEVA.

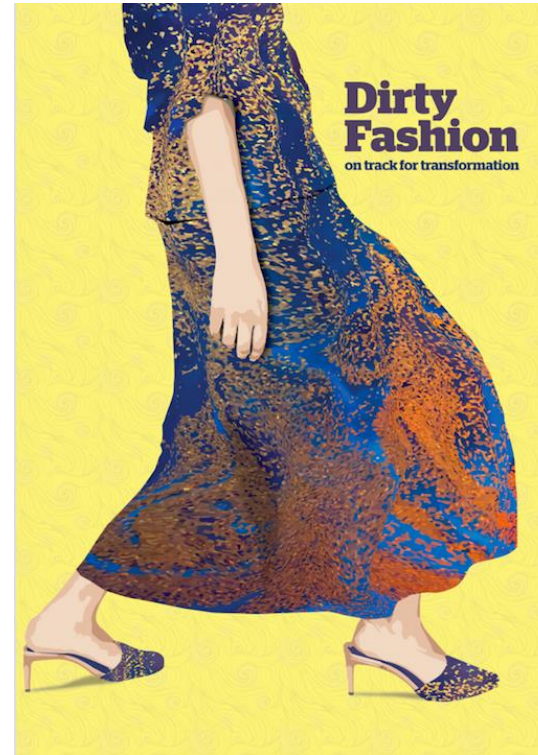
Tehtävä 4. projektitehtävä, laajempi lukion 1:n opintojakson mittainen

Uhanalainen, Ilmastoprojekti. Projektissa toteutetaan ryhmänä yhteinen muraali, minkä tarkoituksena on nostaa esille uhanalaiset paikalliset lintulajit näyttävinä suurina kuvaelementteinä. Materiaali sisältää projektin alustuksen, tehtävänannon sekä ohjauskannustimet ja myös käytännön vinkkejä työskentelyyn. VOIMAKKAASTI KANTAAOTTAVA ILMASTOMUUTOKSEN SEURAUKSIIN, PAIKALLINEN JA GLOBAALI ILMIÖ.

Kantaaottava juliste

vaatteiden kulutus ja pikamuoti kohti kestävämpää tekstiilien käyttöä

Leena Valtonen, 2025

Ilmastomuutokseen sopeutuminen, pedagoginen
suunnitelma KUVATAIDE JA MUOTOILU

Pikamuoti ja vaatteiden suurkulutus

Oppimateriaali

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Tehtävänanto ja ohjeet

PIKAMUOTI JA VAATTEIDEN SUURKULUTUS

Oppimateriaali

- Pikamuodilla on kova hintalappu ympäristölle. Vaate- ja tekstiiliteollisuus tuottaa noin 4-10 prosenttia globaaleista ilmastopäästöistä. Vuosittain maailmassa syntyy 92 miljoonaa tonnia tekstiilijätettä.
- Pikamuodista koituvien päästöjen vähentämisessä tarvitaan muutosta niin tuotantoon kuin kulutustottumuksiin.
- Nykyisin ihmiset ostavat vaatteita merkittävästi enemmän kuin aiempina vuosikymmeninä, ja samaan aikaan he käyttävät ostamiaan vaatteita lyhyemmän aikaa. Tämä lisää vaatteiden tuotantoa. Tekstiilikuitujen tuotanto onkin globaalisti kolminkertaistunut 30 vuodessa.

- Suomessa uusia vaatteita ja tekstiilejä ostetaan vuodessa 11 kiloa henkilöä kohden. Vuonna 2023 suomalainen kulutti keskimäärin yli 700 euroa vaatteisiin ja yli 90 euroa muihin kodintekstiileihin.
- Ilmastokriisin hillitsemiseksi päästöjä on vähennettävä kaikilla aloilla. Vaate- ja tekstiiliteollisuus on merkittävä kasvihuonepäästöjen aiheuttaja. Laskentatavasta riippuen vaate- ja tekstiiliteollisuuden osuus globaaleista päästöistä on noin 4—10 prosenttia.
- Niistä valtaosa syntyy tuotannosta, jonka osuus on noin 70 prosenttia, ja siitä reilu puolet on peräisin raaka-aineiden tuotannosta. Viidennes vaatteiden elinkaariaikaisista päästöistä syntyvät käytön aikana ja käytöstä poistuessa.

Luonnonvaroja ja resursseja käytetään vaate- ja tekstiiliteollisuudessa niin tuotannossa, käytössä kuin käytöstä poistaessa.

Ympäristövaikutukset näkyvät muun muassa maaperän heikkenemisenä, metsäkatona, ilmansaasteina ja vesistöpäästöinä, vesipulana, liikennepäästöinä, pakkausjätteenä ja tekstiilijätteenä. Erityisesti tuotantovaiheen ympäristövaikutukset painottuvat erityisesti kehittyviin maihin.

“Kuitujen ja tekstiilituotteiden valmistaminen on todella kuormittavaa ympäristölle. Tekstiilikuituja pitäisi uusiokäyttää. Onkin hyvä, että Suomessa ollaan panostamassa tekstiilikuitujen kierrätykseen. Vaatteiden käyttöiän pidentäminen on kuitenkin vieläkin tärkeämpi ekoteko”, sanoo WWF Suomen ilmastovastaava Bernt Nordman.

Miksi ihmiset ostavat pikamuotia?

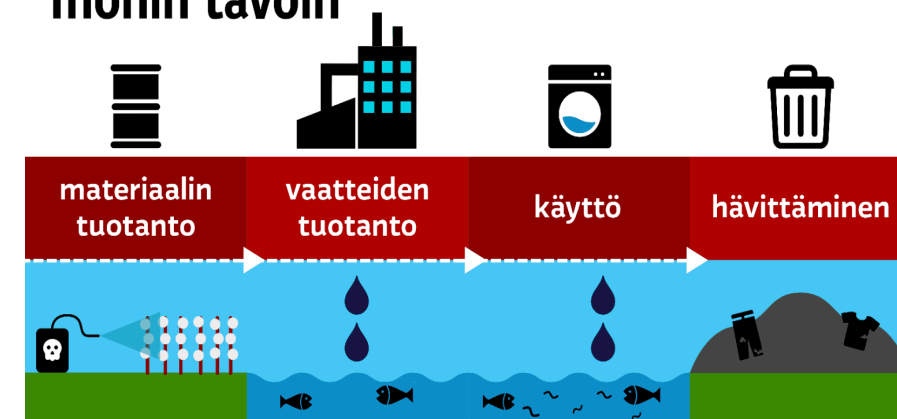
- Myytävänä olevista vaatteista suuri osa on ns. pikamuotia. Miksi pikamuoti käy kaupaksi? Se on halpaa ja houkuttelevaa. Mallit ovat kopioituja ja vaikuttava viimeisimmältä muodilta, mutta ovat edullisia ja helposti hankittavissa mm. verkkokaupan välityksellä.
- Verkkokaupat pursuavatkin pikamuodista niin vaatteissa, kengissä kuin sisustustarvikkeissa ja tekstiileissä.
- Alkuperäisiä tuotteita ja merkkejä kopioidaan. Pikamuotia löytyy myös isojen ketjujen myymälöistä. Eniten houkuttaa superedullisuus ja muodinmukaisuus.

- Pikamuodin myötä vaatteita valmistetaan ja heitetään pois kasvavaa vauhtia. Miten ilmiö vaikuttaa ympäristöön, entä mitkä ovat EU:n ratkaisut?
- Pikamuoti tarkoittaa halpamuodin tarjontaa jatkuvalla syötöllä. EU haluaa puuttua ilmiön ympäristövaikutuksiin vähentämällä tekstiilijätteen määrää, pidentämällä vaatteiden elinikää ja lisäämällä tekstiilien kierrätystä. Suunnitelman on määrä osaltaan auttaa kiertotalouden saavuttamista vuoteen 2050 mennessä.
- Yhden puuvillaisen t-paidan valmistamiseen tarvitaan arviolta 2 700 litraa makeaa vettä eli yhden henkilön 2,5 vuoden juomavesitarpeen verran.
- Tekstiiliala oli kolmanneksi suurin syy vesistöjen laadun heikentymiseen ja maankäyttöön vuonna 2020. Kyseisenä vuonna jokaisen EU-kansalaisen kenkien ja vaatteiden materiaalien tuottamiseen kului keskimäärin yhdeksän kuutiometriä vettä, 400 neliometriä maata ja 391 kilogrammaa raaka-aineita.

Vaatteet kuormittavat ympäristöä monin tavoin

- Tekstiilituotannon värjäys- ja viimeistelytuotteiden arvioidaan aiheuttavan noin 20 prosenttia maailman puhtaan veden pilaantumisesta.
- Tekokuitujen pesussa vapautuu arviolta 0,5 miljoonaa tonnia mikrokuitua valtameriin joka vuosi.
- Synteettisten materiaalien pesusta on syntynyt yli 14 miljoonaa tonnia mikromuovia, joka on kertynyt valtameriin. Tämän maailmanlaajuisen ongelman lisäksi vaatteiden tuotannolla on tuhoisia vaikutuksia ihmisten terveyteen, eläimiin ja ekosysteemeihin siellä, missä tehtaat sijaitsevat.

Tekstiilijäte kaatopaikoilla

- Tapa, jolla ihmiset pyrkivät eroon ei-toivotuista vaatteista, on myös muuttunut. Tavaroita heitetään pois eikä lahjoiteta.
- Alle puolet käytetyistä vaatteista kerätään uudelleenkäyttöä tai kierrätystä varten ja vain 1 % kierrätetään uusiksi vaatteiksi. Teknologioita, joiden avulla vaatteita voidaan kierrättää takaisin kuiduksi, on alkanut vasta nyt tulla markkinoille.

EU:n uusi tekstiilistrategia: pikamuoti pois!

- Osana kiertotalouden toimintasuunnitelmaa Euroopan komissio esitteli maaliskuussa 2022 uuden tekstiilistrategian, jolla on määrä tehdä tekstiileistä kestävämpiä, korjattavampia, uudelleenkäytettävämpiä ja kierrätettävämpiä, puuttua pikamuotiin ja vauhdittaa alan innovaatioita.
- Uuteen strategiaan sisältyy vaatimuksia tekstiilien ekologisemmasta suunnittelusta, selkeämmästä tiedon jakamisesta sekä digitaalisesta tuotepassista. Lisäksi yrityksiä vaaditaan kantamaan vastuunsa ja toimimaan hiili- ja ympäristöjalanjälkensä minimoimiseksi.
- Komission strategian toimenpiteillä myös puututaan vaarallisiin kemikaaleihin, vaaditaan valmistajia ottamaan vastuu tuotteistaan niiden koko elinkaaren ajan jätteeksi asti ja autetaan kuluttajia valitsemaan kestäviä tekstiilejä.

Kantaaottava juliste: Pikamuoti ja vaatteiden kulutus

Pikamuoti, kantaaottavan julisteen tavoitteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu pikamuotiin ja kertakäyttövaatteisiin sekä niiden markkinointiin ja tarjontaan internetissä ja kaupoissa
- ymmärtää pikamuodin ja vaatteiden suurkulutuksen haitat maapallon kestävyydelle nyt ja tulevaisuudessa
- pohtii pikamuodin houkuttelevia mainoksia ja niiden kohderyhmiä
- pohtii keinoja millä tavoin pikamuotia voisi torjua
- suunnittelee ja toteuttaa oman pikamuotia vastustavan kannanoton julisteena
- tutustuu julisteisiin ja niiden kuvalliseen keinoihin taiteena ja viestimenä
- tutustuu ympäristöaktivismiin ja ilmastoagentteihin.

Pikamuoti, kantaaottavan julisteen keskeiset sisällöt

- Opiskelija ymmärtää pikamuodin ja vaatteiden suurkulutuksen haitat maapallon luonnonvarojen kestävyydellä.
- Opiskelija pohtii eri vaihtoehtoja vaatejätteen uudelleenkäyttöön sekä sitä, millä tavalla vaatejätettä voisi vähentää.
- Opiskelija pohtii pikamuotiin liittyviä eettisiä, ekologisia, ekonomisia ongelmia vaatteen valmistus-, kuljetus-, käyttö- ja jäteprosesseissa.
- Opiskelija ottaa kantaa pikamuotia ja sen houkuttelevaa markkinointia kohtaan omassa visuaalisessa ilmaisussaan.
- Opiskelija esittelee suunnittelemansa ja toteuttamansa pikamuotia vastustavan tai ympäristöarvoja huomioivan julisteen.

Tehtävä etenee seuraavasti:

1. Oppimateriaalin esittely.
2. Pohdintakeskustelut pienryhmissä ja purku yhdessä.
3. Kotona aiheen syvällinen tutkiminen ja oman idean innovointi ja kehittäminen.
4. Idean esittely opettajalle, jonka jälkeen suunnittelu ja toteutus.
5. Prosessin dokumentointi omaan portfolioon.
6. Lopuksi oman julisteen esittely ryhmälle.

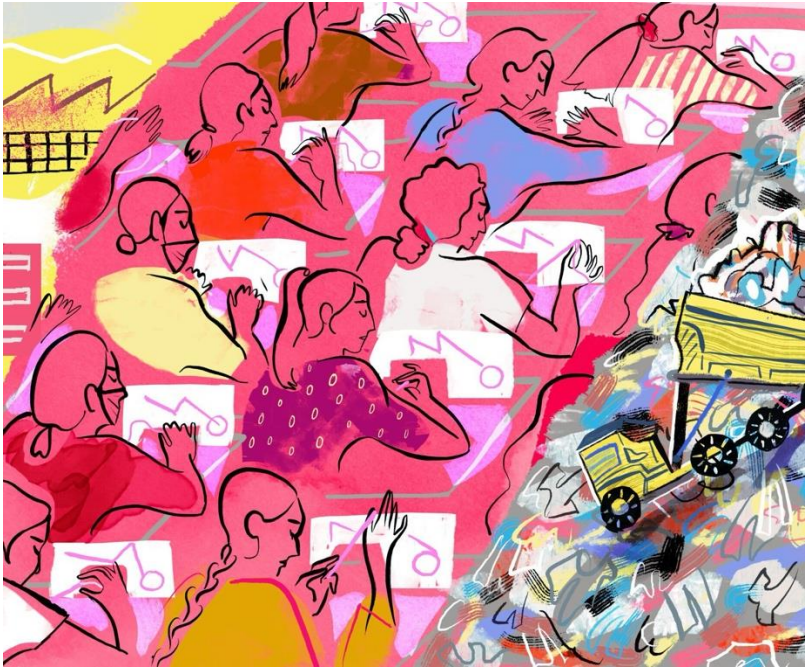
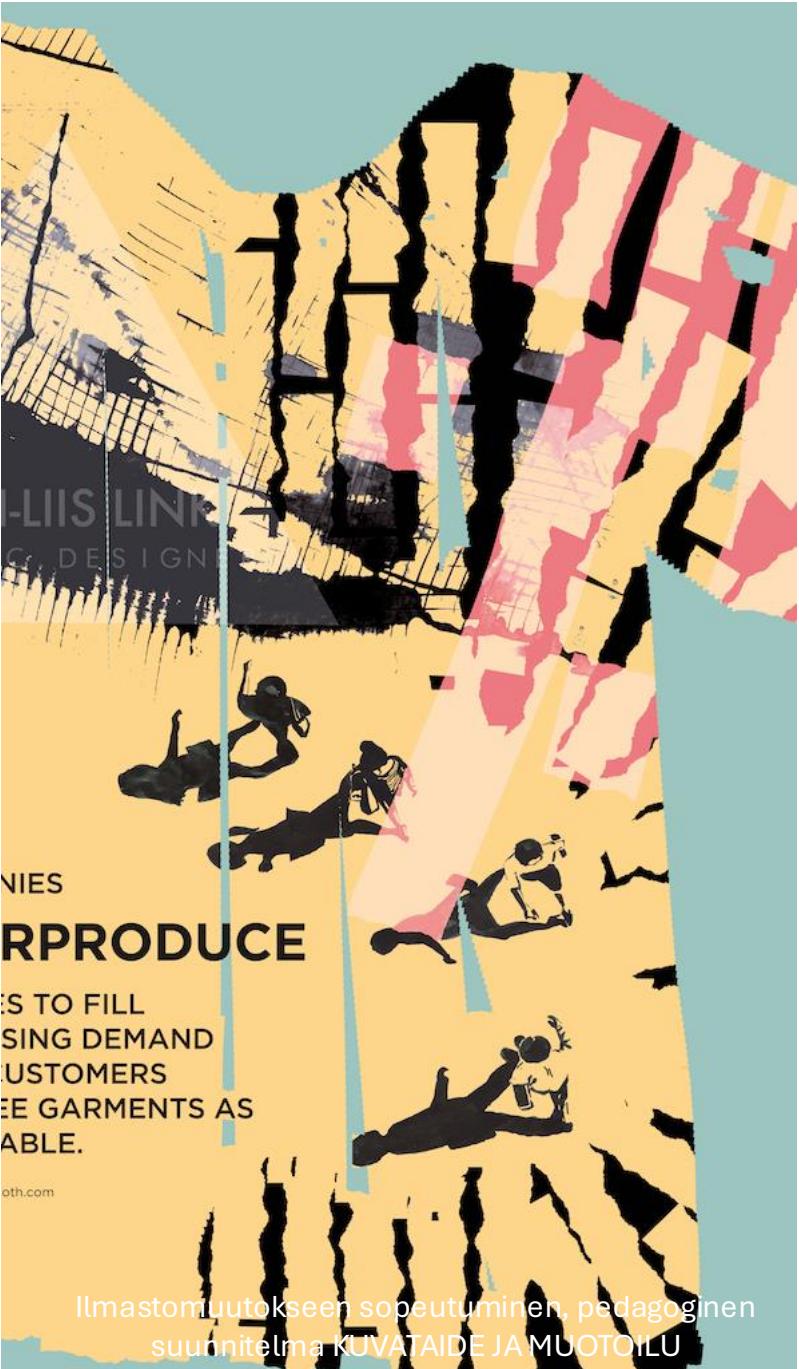
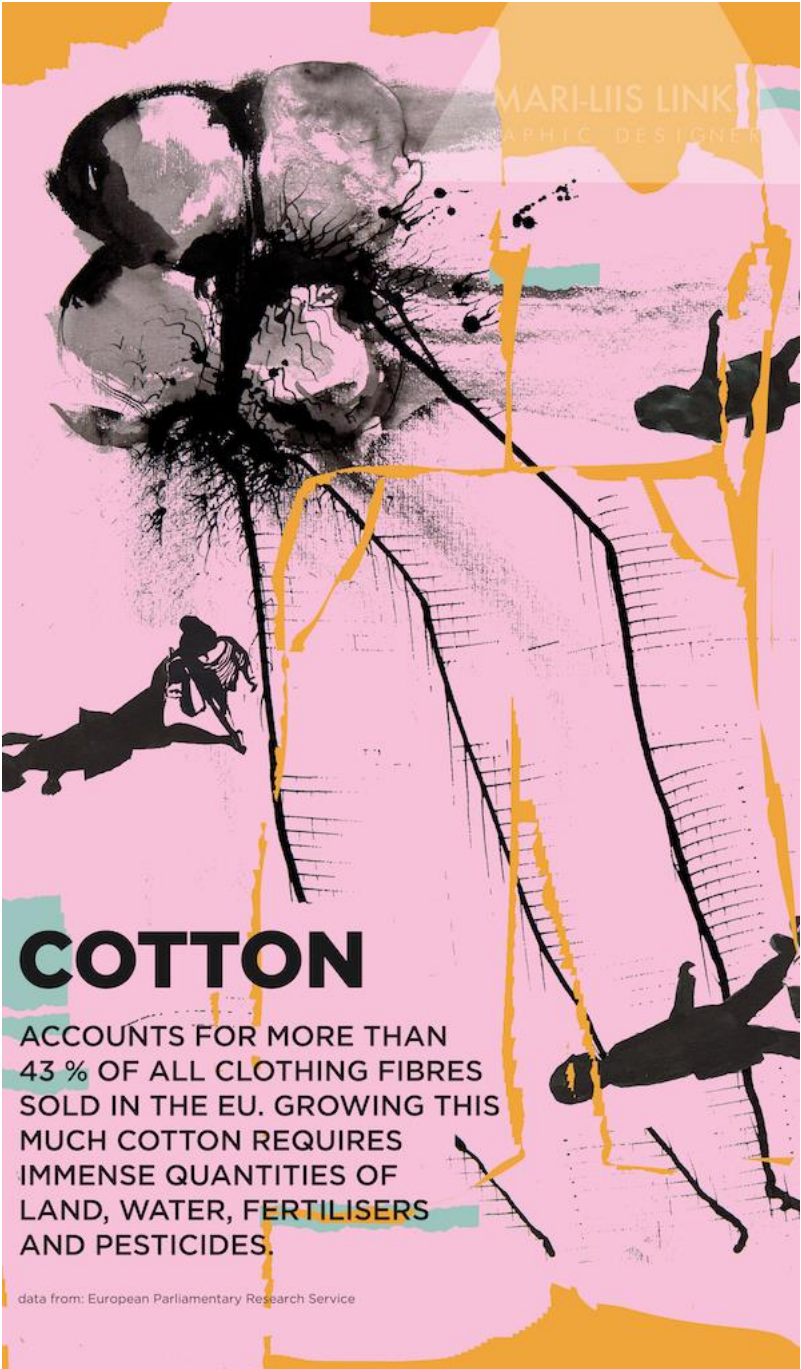
KANTAAOTTAVA JULISTE

pikamuoti ja vaatteiden kulutus

Tehtävänanto lokakuussa 2025

- Tutustu oppimateriaaliin ja pohdi diasarjan sisältöä pikamuodista ja vaatteiden suurkulutuksesta ja –tuotannosta.
- Ideoi ja luonnostelee aihe omaa julistettasi varten.
- Tee siitä aluksi luonnospirros, esitele se opettajalle.
- Tekotapa: sekatekniikka, voit käyttää valmiita kuvia kollaasimaisesti, paperileikkeitä, maalata, piirtää, tehdä tekstit käsin tai tietokoneella, voit tehdä koko julisteen myös tietokoneella.
- Koko: A3 pystysuoraan.
- Julisteen sanoma: Kannanotto pikamuotia ja vaatteiden suurkulutusta vastaan.
- Juliste voi myös olla vastuullista muotia ja vaateeteollisuutta esiintuovaa.

Luontoaiheinen kuvituskuva lastenkirjaan

Leena Valtonen

2025

Kirjojen kuvitukset tukevat lasten/nuorten luontosuhdetta

Oppimateriaali

Luontoainen kuvituskuva lastenkirjaan

Oppimateriaali

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Tehtävänanto ja ohjeet

- Varhaiskasvatuksen yksi tehtävä on lapsen luontosuhteen vahvistaminen. Luonto ympäristönä houkuttelee lapsia vapaaseen leikkiin, luovuuteen ja yhteistyöhön.
- Luonnosta löytyvät materiaalit ja ympäristöt antavat paljon erilaisia mahdollisuuksia leikkiin ja itsensä haastamiseen. Lapset myös oppivat luonnosta leikkimällä, tutkimalla ja tekemällä havaintoja.
- Tutkimusten mukaan myös lapset kokevat ympäristöhuolta ilon ja ihmettelyn ohella. Luonnossa toimiminen leikin ja tutkimisen kautta ovat tärkeitä. Tätä voidaan jatkaa lastenkirjan kuvituksien avulla.
- Lasten kanssa toimivat ovat havainneet, että lasten myönteistä luontosuhdetta voidaan todella vahvistaa lastenkirjojen kuvituksilla ja havainnekuvilla.
- Kuvituksella on tärkeä osuus lastenkirjassa. Pieni lapsi tutkii tarkasti kuvia ja samaistuu kuvien maailmaan. Kuvien tulee olla selkeitä, yksityiskohtia voi lisätä iän kasvaessa.
- Tässä kuvitustehtävässä on tarkoitus luoda luontoaiheinen kuvituskuva, mikä vahvistaa lapsen, mutta myös kuvituksen tekijän luontosuhdetta ja saa aikaan myönteistä ja turvallista tuntemusta.

- Kuvituskuvasta voi olla myös aivan konkreettista **apua asioiden selventämisessä**.
- Jos asioita on vaikea kuvailla sanallisesti niin havainnekuvitus auttaa ja helpottaa asian ymmärtämistä todella paljon.
- **Varhaiskasvatuksessa havainnekuvat toimivat lapsille uusien asioiden avaajina.** Ne voivat olla hyvinkin yksityiskohtaisia ja selvittäviä. Mitä nuoremista lapsesta on kyse, sitä tärkeämmässä asemassa kuvitus on.
- **Kuvitus on erityisen tärkeää juuri lapsille tarkoitetuissa graafisissa tuotteissa,** jolloin kuvan tulee ilmaista suuri osa asiaa ja auttaa mielikuvituksen kautta lasta saamaan lastenkirjan tavoittelemlia mielikuvia.

Tavoitteet kuvituskuvan luomisessa lasten luontoaiheiseen kirjaan

Tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu lastenkirjojen kuvittamiseen omakohtaisesti
- muistelee lapsuudessa itselle mieleisiä luontoaiheisiä kuvakirjoja ja hahmoineen
- tutustuu lasten luontoaiheisiin kuvakirjoihin esim. kirjastossa
- vahvistaa visuaalista ajatteluaan ja omaa luontosuhdettaan.

Keskeiset sisällöt kuvituskuvan luomisessa lasten luontoaiheiseen kirjaan

- Opiskelijaideoi, suunnittelee ja toteuttaa luontoaiheisen kuvan lastenkirjaan.
- Opiskelija soveltaa itselle tärkeitä luontoon ja lastenkirjoihin liittyviä muistoja kuvitukseensa.
- Opiskelija ymmärtää, että kuvituksessa tulee huomioida lapsen ikä.
- Opiskelija käyttää kuvituksessaan sellaisia aiheita, eläimiä ja tapahtumia, mitkä ovat lapselle myönteisiä, turvallisia ja vahvistavat lapsen luontosuhdetta.

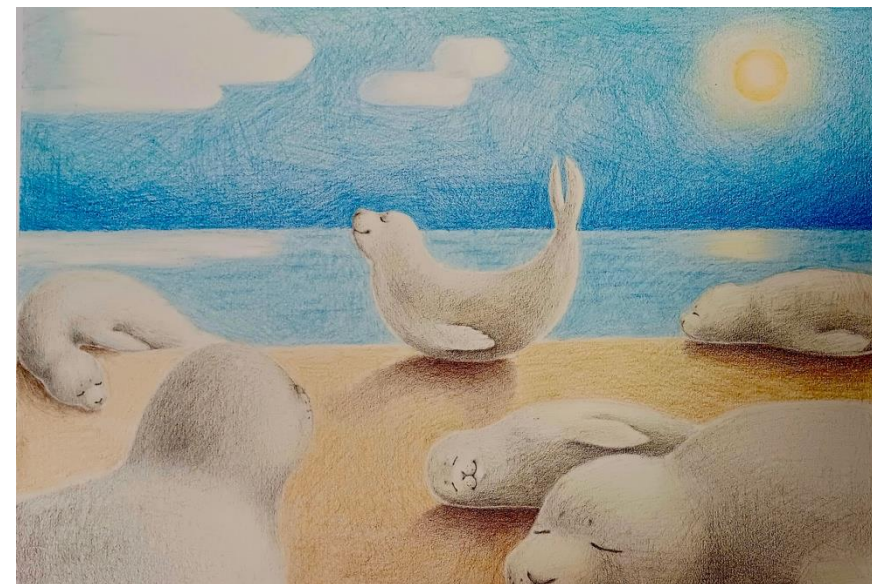
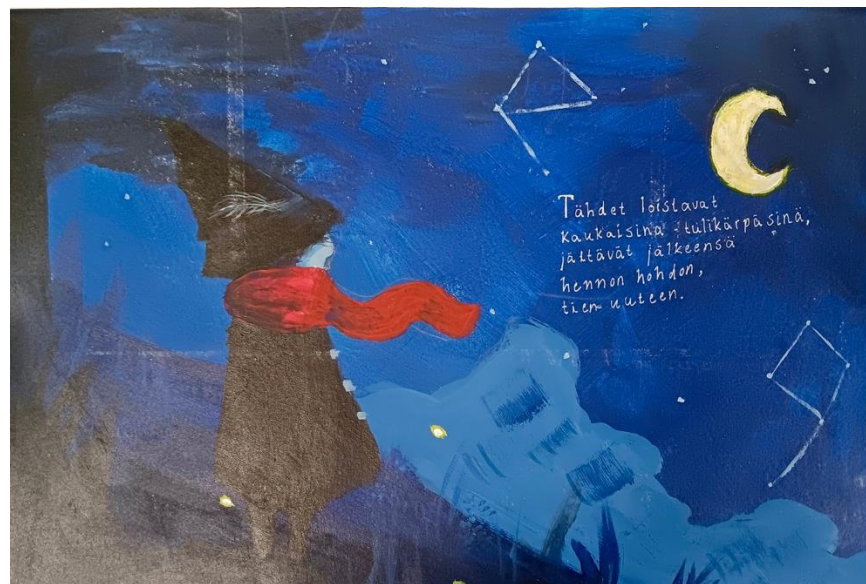

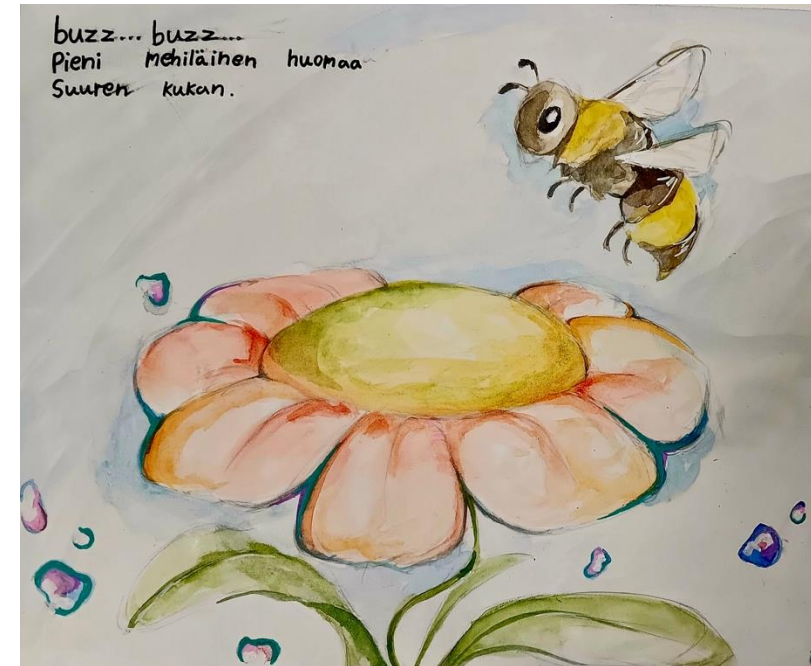
Kuvituskuva lasten luontoaiheiseen kuvakirjaan Tehtävä toteutettu syyskuussa 2025

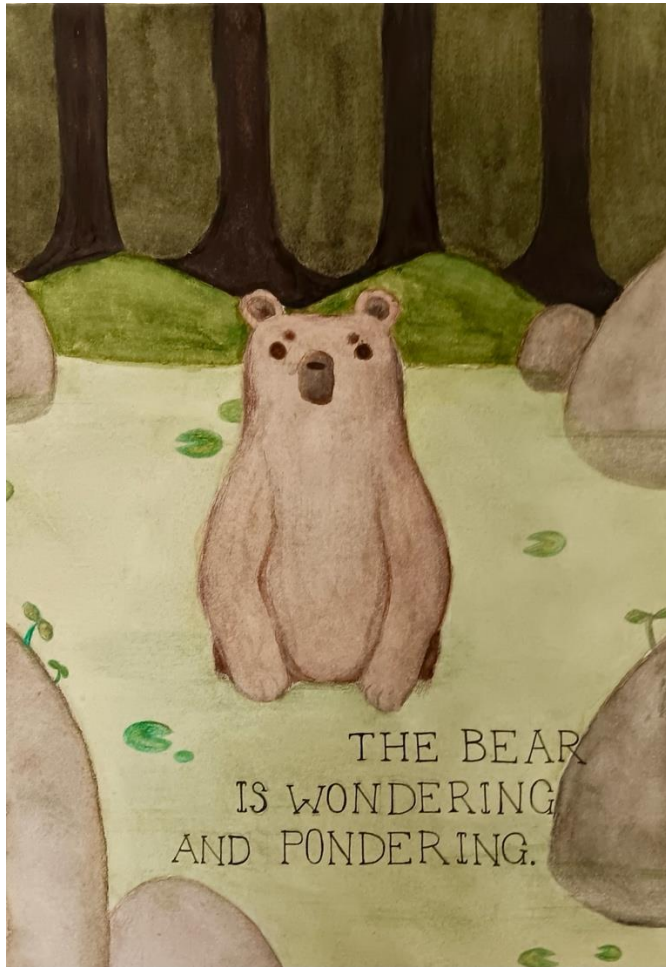
Alkupohdinta: muistele omaa lapsuuttasi ja sitä, millaisista luontokirjoista itse pidit, mitkä asiat luonnossa olivat sinulle turvallisia, ihmettelyn aiheita, jännittäviä ja kiinnostavia.

- Tutustu lasten kuvakirjoihin.
- Tutki myös kuvituksia luontoaiheisista kuvista.
- Määrittele minkä ikäiselle lapselle kuvakirjasi on: 0-2 v./ 2-4v./4-6v/6-8v.
- Suunnittele ja toteuta yksi kuva luontoaiheiseen lastenkirjaan.
- Kuvassa saa olla tekstiä tai ei tarvitse olla tekstiä.
- Etene seuraavasti:
  1. Tee muutama luonnoskuva käsin piirtäen, paperi A4. (luonnospaperi)
  2. Löydä valitsemaasi ikäkauteen sopiva idea ja lähde piirtämään, maalaamaan jne. Kuva tehdään käsin. (tukevampi paperi)
  3. Tekotapa vapaa, samoin piirtimet, värit ja maalit.
  4. Muista pyrkiä kuvan selkeyteen ja säilytää mielikuvitus.
  5. Ota kuvia työskentelyn eri vaiheista ja tallenna ne portfolioon.
  6. Ota kuva lopullisesta valmiista työstäsi ja palauta se sellaisenaan ja lisää se myös portfolioosi.

Lukion toisen vuoden opiskelijoiden lastenkirjojen luontoaiheisia kuvituskuvia

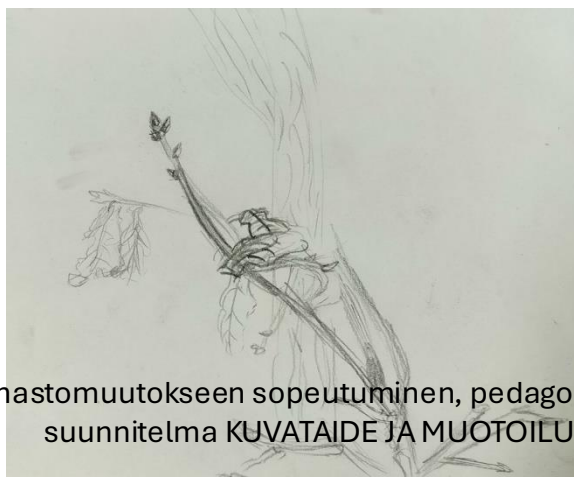
Ilmastomuutokseen sopeutuminen, pedagoginen suunnitelma KUVATAIDE JA MUOTOILU

Fenomenologinen luonnon tutkiminen

KÄVELY JA PIIRTÄMINEN

Leena Valtonen

2024

Ilmastomuutokseen sopeutuminen, pedagoginen
suunnitelma KUVATAIDE JA MUOTOILU

Fenomenologinen luonnon tutkiminen

Oppimateriaali

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Tehtävänanto ja ohjeet

Mitä on Fenomenologinen luonnon tutkiminen

Oppimateriaali

- Fenomenologia tutkii sitä, miten asiat ilmenevät meille, eli mitä ja miten havaitsemme. Se arvostelee länsimaisille tuttuja kahtiajakoja, kuten mieli ja ruumis, luonto ja kulttuuri, subjekti ja objekti, järki ja tunteet. Ne eivät ole universaali tapa ymmärtää maailmaa.
- Käveleminen on tapa tehdä maisemaa. Se on moniaistista, kehollista, osallistuvaa maisemassa olemista ja kokemista. Käveleminen kokoaa yhteen paikkoja ja niiden ominaisuuksia sekä tapahtumia ja kohtaamisia ihmisten, kasvien ja eläinten kanssa. Nämä kohtaamiset toimivat sysäyksinä, mahdollisuuksina uuteen tietoon. Käveleminen on siis tapa oppia.
- Fenomenologinen luonnon tutkiminen perustuu ihmisten kokemusten ja aistihavaintojen analysointiin, jotta ymmärrettäisiin, miten luonto ilmenee heidän tietoisuudessaan ilman ennako-oletuksia.
- Opiskelijoille kerrotaan luokassa fenomenologisen luonnon tutkimisen perusteet, jotta ymmärrys kävelystä, luonnon kanssa yhtä olemisesta, olemisesta maisemassa ja luonnon yksityiskohdissa onnistuisi.
- Fenomenologisen luonnon tutkiminen vahvistaa ihmisen luontosuhdetta.

Jäätynyt roska

Fenomenologisen luonnon tutkimisen tavoitteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu fenomenologisen luonnon tutkimisen perusteisiin
- kävellessä hahmottaa ja tutkii luontoa sekä itseä moniaistisesti
- tutkii piirtämällä omaa kokemusmaailmaa ja aistihavaintojaan luonnosta
- vahvistaa omaa luontosuhdettaan ja turvallisuuden tunnetta luonnon kanssa yhdessä ollessa
- rohkenee esittää omia käsityksiä ja kokemuksia luonnosta sellaisena kuin on ne aistitut, havainnoinut ja kokenut.

Fenomenologisen luonnon tutkimisen keskeiset sisällöt, kävely ja piirtäminen

- Opiskelija osallistuu fenomenologiseen luontokävelyyn ja luonnon tutkimiseen piirtäen ennalta annettujen ohjeiden mukaan.
- Opiskelija sisäistää fenomenologisen luonnon tutkimisen ja kokee omat kokemuksensa ja käsityksensä luonnosta aitoina, tosina ja merkityksellisinä.
- Opiskelija rohkenee kuvata piirtäen sitä, miten luonto ilmenee ja saa merkityksensä omassa tietoisuudessaan ja kokemuksissaan.

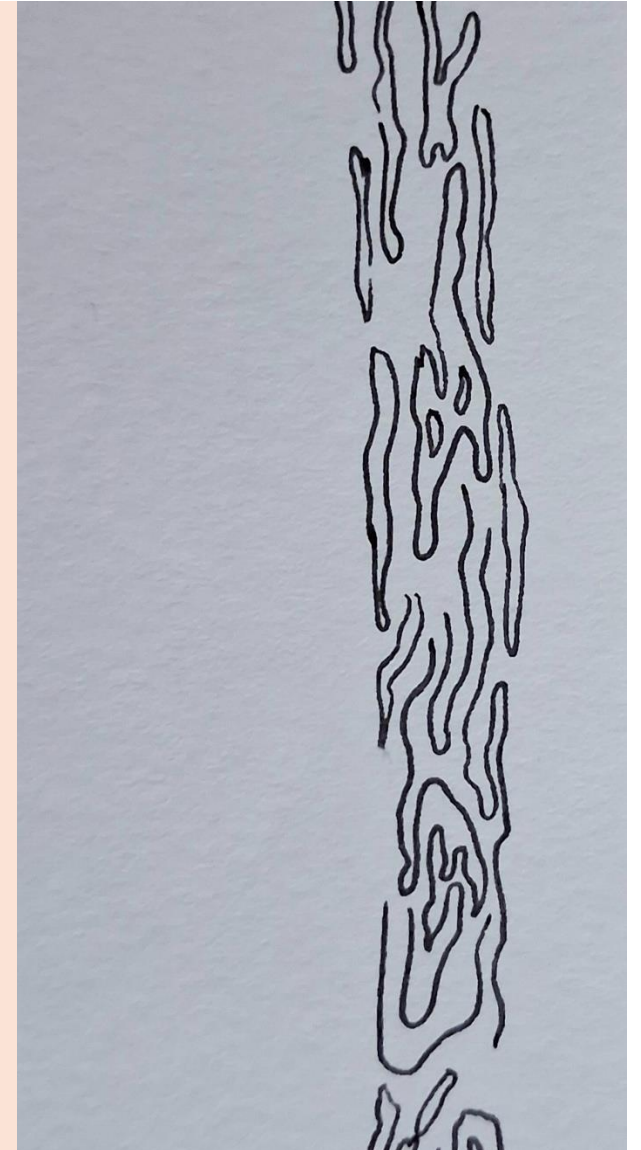

Fenomenologinen luonnon tutkiminen kävely ja piirtäminen

Tehtävä toteutettu keväällä 2024

Alkuvalmistelut luokassa:

- Esitellään fenomenologian perusajatukset: miten asiat ilmenevät meille ja miten niitä havaitsemme ja koemme, miten olemme kokonaisvaltaisesti läsnä.
- Varustaudutaan sään mukaisella vaatetuksella ja jalkineilla, mukaan luonnoslehtiö ja kynä. Matkapuhelimet jätetään luokkaan, samoin kaikki muutkin älylaitteet.
- Kerrotaan luontokävelyn vaiheet ja reitti ja mitä sen aikana tapahtuu ja miten odotetaan opiskelijoiden osallistuvan.

Kerrotaan fenomenologisen luonnontutkimis -retken vaiheet

1. Hiljaisuus vallitseva tapa, luonnon ja itsen kuulemisen edellytys.
2. Kokonaisvaltainen, moniaistinen, osallistava, maisemassa ja luonnossa läsnä oleva kokemusten kokonaisuus.
3. Kävely on rauhallista ja välillä pysähdytään tutkimaan, aistimaan ja kontemplatiivisesti syventymään, ihmettelemään. Luonto ja maisema virtaavat meihin sisään.
4. Sitten aletaan tutkien piirtää, yksityiskohtia, valoa puunrunkojen välistä, liikettä sammalella, kaarnan palaa, välillä kosketetaan luonnon elementtejä ja sitten taas piirretään.

Metsässä tai muualla lähiluonnossa

- Kerrataan vielä fenomenologian peruspilarit: hiljainen ja tutkiva, havaintoja tekevä ote ja itseä kuunteleva ja kokeva asenne. Ei puhetta, ei vuorovaikutusta. Jokaisen kokemus luonnosta on aito ja oikea.
- Kävely etenee, tarvittaessa pysähdytään, opettajan oma esimerkki on tärkeä. Alkuun pääseminen tuntuu opiskelijoista vieraalta, kun ei tapahdu mitään eikä pääse katsomaan kännykkää.

- Vähitellen metsä ja luonto ottaa retkeläiset haltuunsa, viimeistään silloin, kun aletaan piirtää. Myös kuuntelu on tärkeää, siksi ollaan hiljaa, kuunnellaan tuulta, puun narahtelua, kosteutta, lintujen ääniä, puun lehtien havinaa, sadepisaroiden ropinaa.
- Piirtämistä voi tehdä kaikista koetuista aisteista myös kuullusta ja kosketuksista.
- Fenomenologiset piirroksot voivat olla pieniä yksityiskohtia ja ilmassa leijuvia aistikokemisen kokonaisuuksia.
  - Eväät ja juomiset tapahtuvat myös hiljaisuudessa, kukin voi etsiä itselleen mieleisen paikan ja samalla nauttia maisemasta tai istumalla kivellä tai puun juurella.
- Piirroksia kannattaa tehdä silloin, kun tuntuu sopivalta, niistä kokemuksista ja havainnoista, mitä itse pitää tärkeinä ja mitkä haluaa tallentaa mukaan.
  - Paluu lähiluonnosta tapahtuu edelleen mahdollisimman hiljaa, ei puhuta edelleenkään. Ollaan vain hiljaa ja aistitaan.

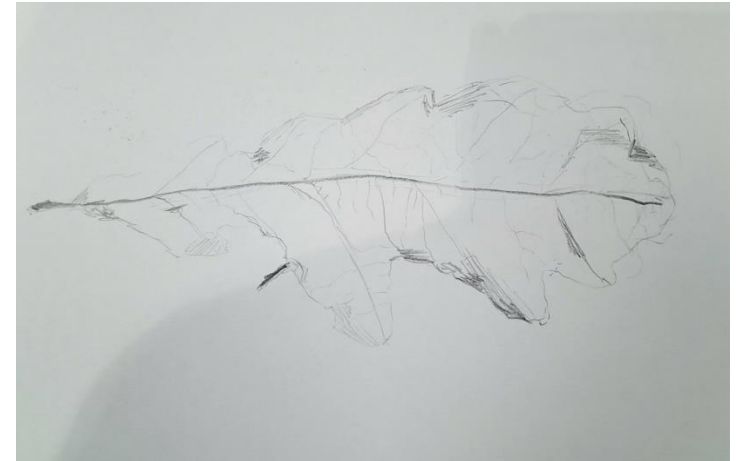
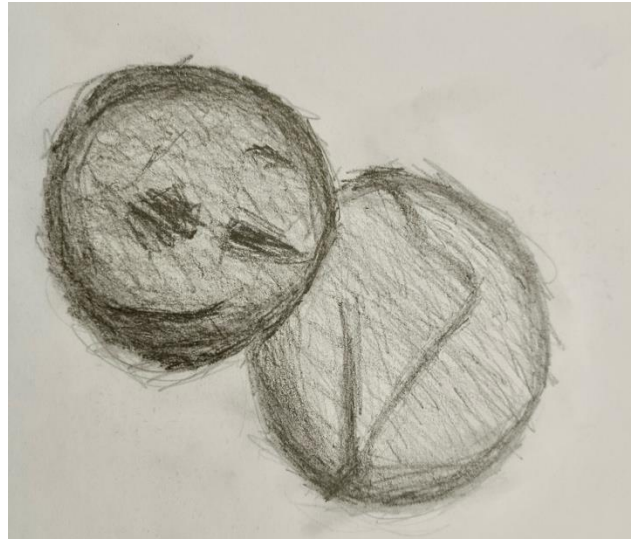
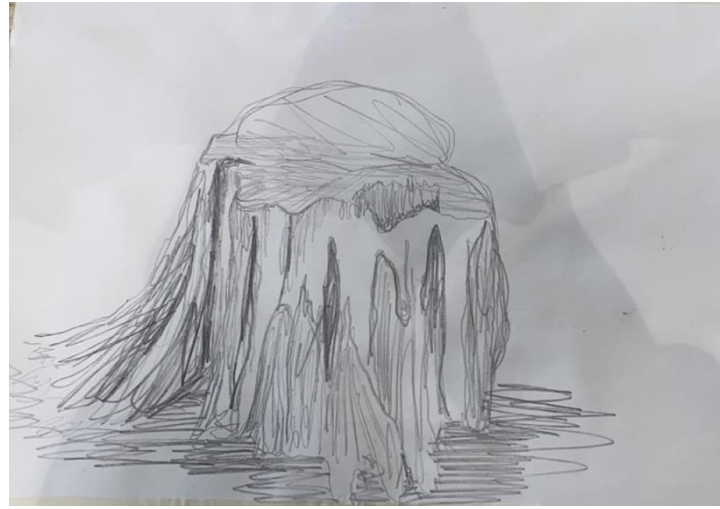
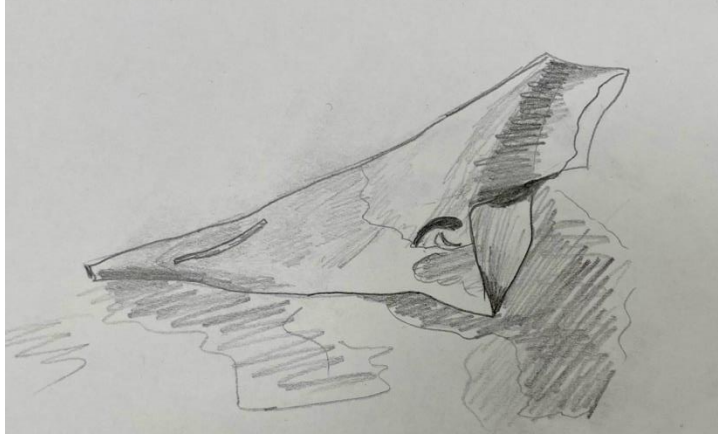
Fenomenologisen kävelyn jälkeen

Ei puhuta paljoa. Piirrokset voi ottaa kotiin mukaan halutessaan. Retki hyvä tehdä niin, että sen jälkeen pääsee kotiin.

Seuraavalla kerralla kun tavataan (oppitunnilla luokassa)

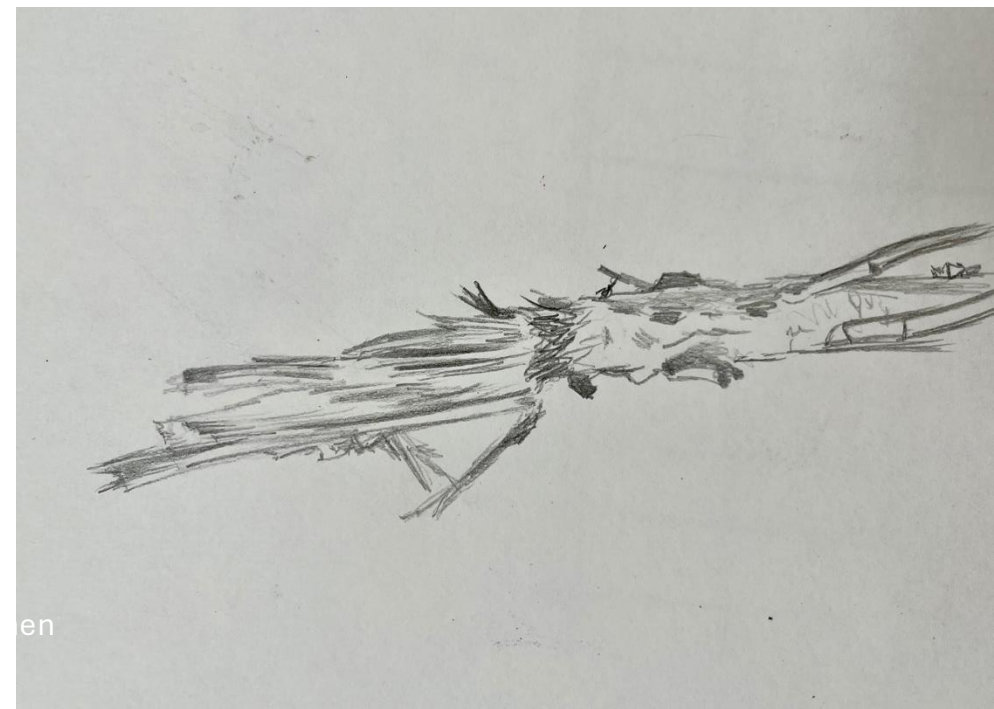
- Käydään keskustelua siitä, miten opiskelijat kokivat retken osina ja kokonaisuutena. Millainen olotila oli alussa, retken aikana ja sen jälkeen.
- Havaintoja ja löydöksiä voi myös kirjoittaa paperille tai portfolioon ja samalla tutkitaan myös piirroksia. Opiskelijat voivat kertoa piirroksiensa avulla omista havainnoistaan ryhmissä tai pareittain.
- Piirrokset ovat erilaisia kuin luokassa tuotetut tai mallista tai kuvasta havaintojen kautta tehdyt. Piirroksissa elää fenomenologian kokonaisvaltainen ja herkkä luontokokemus aisteineen.

Ilmastomuutokseen sopeutuminen, pedagoginen suunnitelma KUVATAIDE JA MUOTOILU

Kaikki tehtävässä olevat kuvat ovat lukion 1. vsk:n opiskelijoiden fenomenologisia piirroksia koulun läheisestä metsästä.

Ilmastomuutokseen sopeutuminen, pedagogisen suunnitelma KUVATAIDE JA MUOTOILU

Uhanalainen - muraali

KUVATAITEEN ILMASTOPROJEKTI

Leena Valtonen

2024

Ilmastomuutokseen sopeutuminen, pedagoginen
suunnitelma KUVATAIDE JA MUOTOILU

Uhanalainen - muraali ilmastoprojekti

Uhanalainen ilmastoprojekti - muraali
Ohjeita projektin aloitukseen ja toteutukseen
Oppimateriaali, Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Opettajan tai ohjaajan alkuvalmistelut

- Ajoitus, vuodenaika, miten sopii opiskelijoiden ja omaan työjärjestykseen ja aikatauluun.
- Paikka seinämaalaukselle tai muraalille. Ulkona oleviin kaupunkirakenteisiin esim. seinämiin ja tunneleihin tulee hankkia lupa hyvissä ajoin paikalliselta ympäristötoimelta. Sieltä kannattaa pyytää myös mahdolliset tarvittavat kulkuesteet ja siimat, jopa liikennemerkkit turvallisen maalaamisen ja ohikulkijoiden hyväksi.
- Materiaalit ja välineet ajoissa. Näihin kannattaa hyödyntää yritys-/yhteisöyhteistyötä. Määrittele maalattavan pinnan materiaali ja millainen maali siihen sopii. Laske maalien määrä. Hanki tarvittavat suojaukset (hansikkaat, kasvo- ja silmäsuojaimet ym.).
- Esittele projekti opiskelijoille ja kerro siitä myös muille työyhteisön jäsenille sekä infoa mahdollisesti koulun lähellä olevia ulkopuolisia tahoja (esim. päiväkotia) ennen aloittamista.

Opiskelija sisäistää Ilmastoprojektin ja sitoutuu siihen

Uhanalainen Ilmastoprojektin tavoitteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- sitoutuu projektin ideointiin, suunnitteluun, toteutuksen eri vaiheisiin sekä käytännön järjestelyiden vastuun kantaan omalta osaltaan sekä noudattamaan turvallisuuteen liittyviä ohjeita
- tutustuu ilmastomuutoksen aiheuttamiin seurauksiin aiheeseen liittyen ja ymmärtää luonnon ennallistamisen merkityksen
- tutustuu aihealueeseen: uhanalaisuuden asteisiin, uhanalaisiin paikallisiin lintulajeihin ja valitsee sieltä itselleen nimikkolinnun
- tutkii nimikkolintunsa uhanalaisuuden astetta, syitä, seurauksia sekä tulevaisuutta, mitkä ovat sen mahdollisuudet jatkossa, onko mitään tehtävissä
- suunnittelee ja toteuttaa oman nimikkolintunsa maalauksen muraaliin tehtävänannon ja ohjeistuksen mukaan.

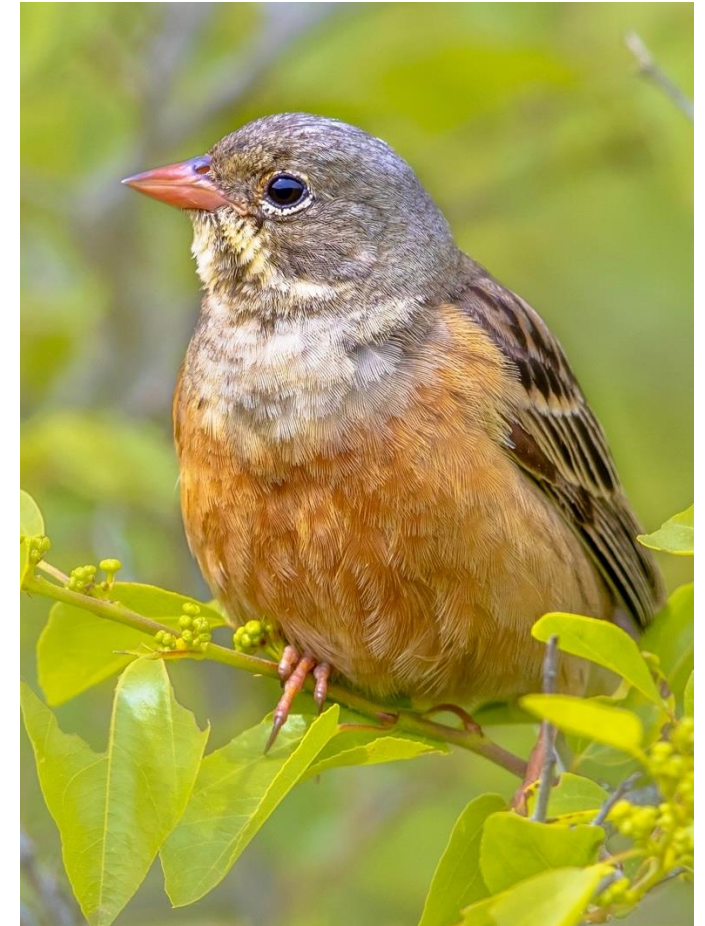

Varpunen on äärimmäisen uhanalainen Suomessa. Vaikka lintu on rauhoitettu, sen hävittämistä markkinoivat tuhoajatorjuntaan erikoistuneet yritykset. Vuonna 2019 varpunen luokiteltiin erittäin uhanalaiseksi lajiksi, samaan luokkaan kuin esimerkiksi saimaannorppa ja susi, vaikka se voi tuntua arkipäiväiseltä lajilta.

Uhanalainen Ilmastoprojektin keskeiset sisällöt

- Opiskelija sitoutuu projektiin kokonaisvaltaisesti ja noudattaa annettuja ohjeita ja turvallisuuteen liittyviä määräyksiä erityisesti muuralia maalatessa.
- Opiskelija tutustuu uhanalaisuusluokituksiin.
- Opiskelija tutkii ilmastomuutoksen syitä ja seurauksia oman lintulajinsa kohdalla.
- Opiskelija syventyy valitsemansa uhanalaisen linnun tutkimiseen ja suunnittelee ja toteuttaa sen pohjalta oman maalauksensa.
- Opiskelija dokumentoi ja pitää työpäiväkirjaa projektinsa etenemisestä.
- Opiskelija rohkenee vahvasti ilmaista maalauksellaan ilmastomuutoksen aiheuttamia seurauksia.
- Opiskelija tutustuu ilmastoaktiivisuuden eri muotoihin ja tekoihin ja ymmärtää niiden merkityksen luonnon ennallistamisen kannalta.

Ilmastomuutokseen sopeutuminen, pedagoginen suunnitelma KUVATAIDE JA MUOTOILU

Peltosirkku on Suomessa äärimmäisen uhanalainen, vaikka maalimanlaajuisesti se on osittain elinvoimainen tai vähenevä. Peltosirkku on Suomen nopeimmin taantunut lintu, ja sen arvioidaan saattavan kadota Suomesta parissakymmenessä vuodessa.

Uhanalainen, Ilmastoprojekti

---

1. Ideointi ja luonnokset

Projektin työsuunnitelmalla haettiin lupa toukokuussa 2024 Lahden kaupungin ympäristötoimelta ennen muraalin aloittamista ja toteuttamista.

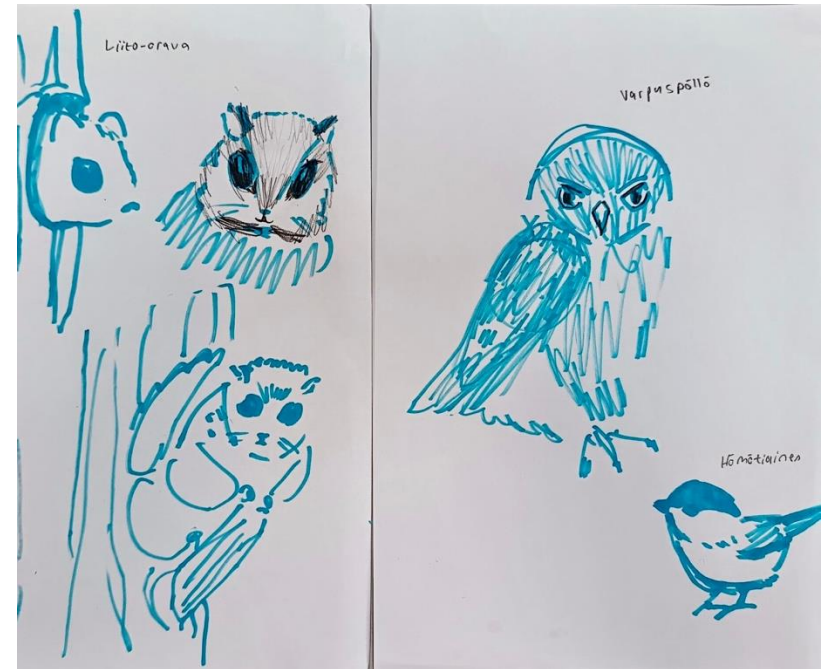
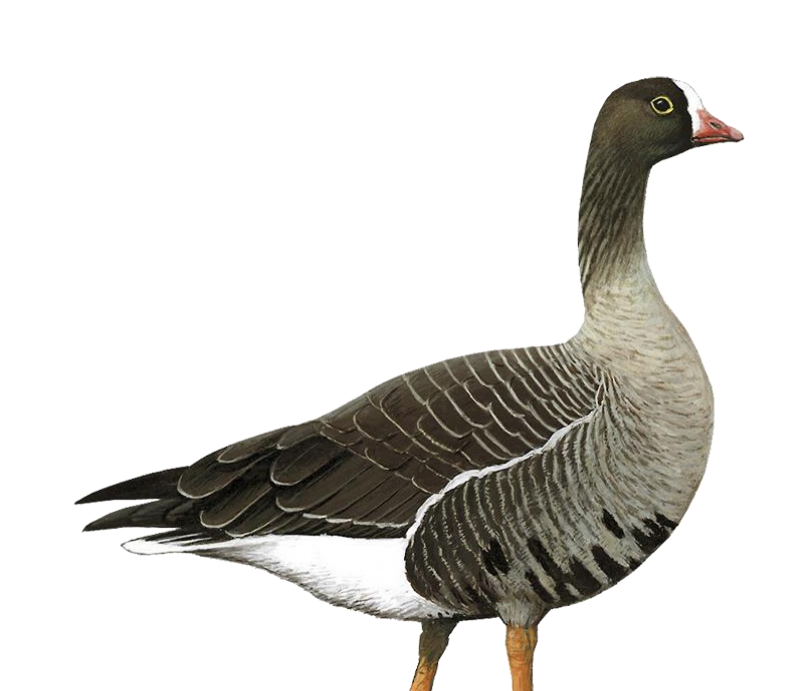
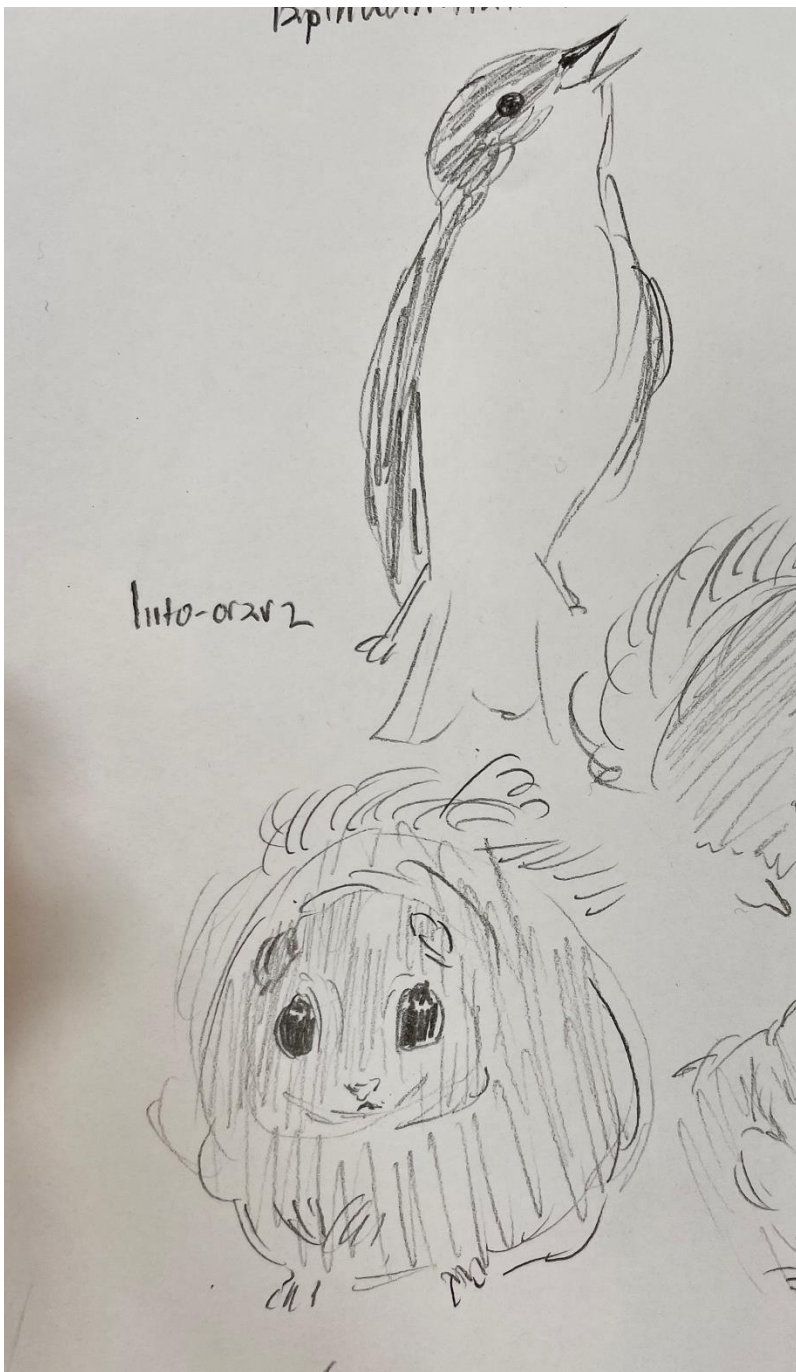
Projektiin osallistuneiden lukion toisen ja kolmannen vuoden opiskelijoiden luonnokset uhanalaisesta suomalaisesta linnusta tuli myös hyväksyttää Lahden kaupungin ympäristötoimessa.

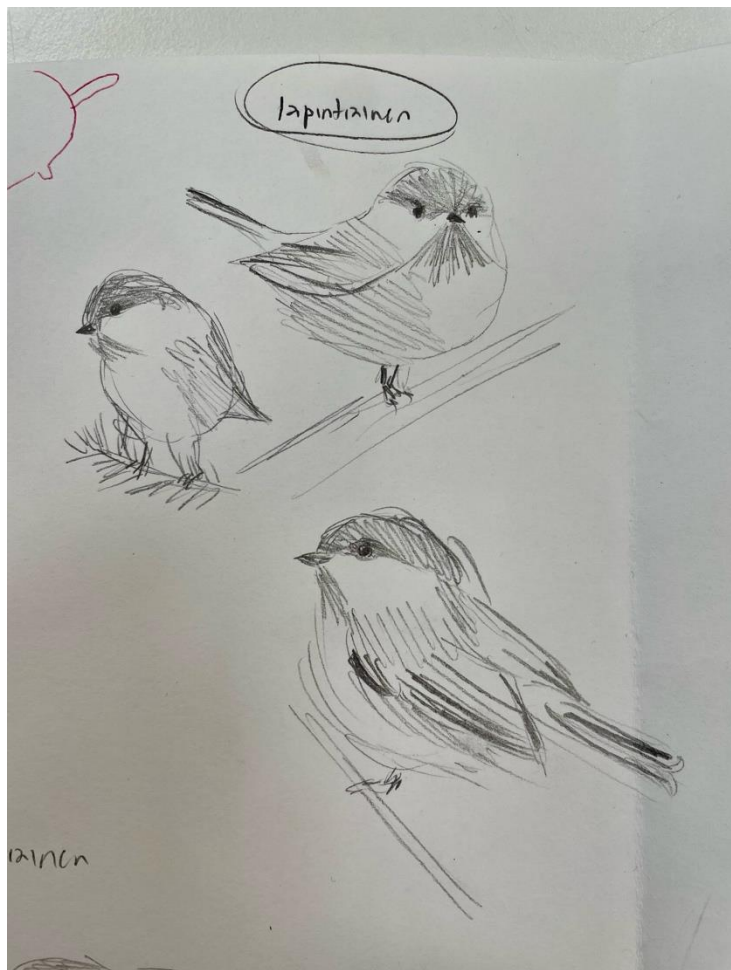
2. Paikka: Lahden lukio Gaudian lähellä oleva alikulkutunneli sopi muraalille hyvin. Matka lyhyt koululta ja tavaroiden siirtäminen helppoa.

3. Ajoitus: Muraali maalattiin elo-syyskuussa 2024.

Opiskelijoiden uhanalaisien nimikkolintujen luonnoksia elokuu 2024.

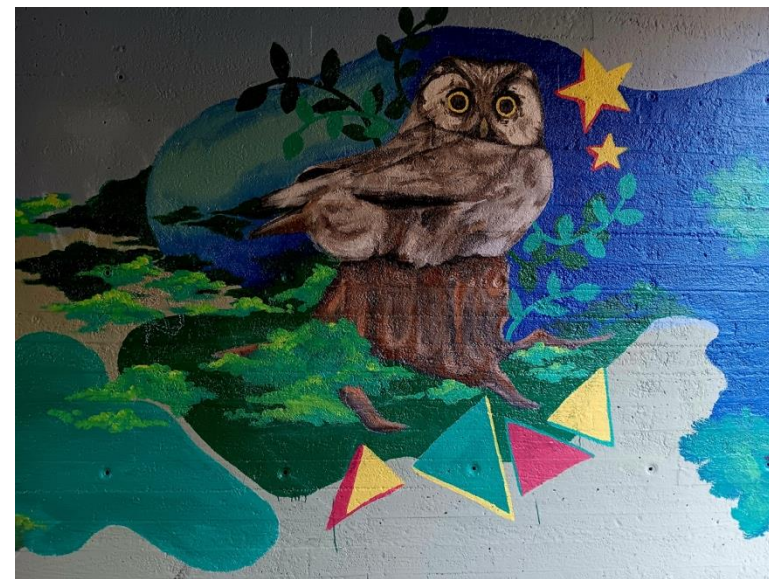
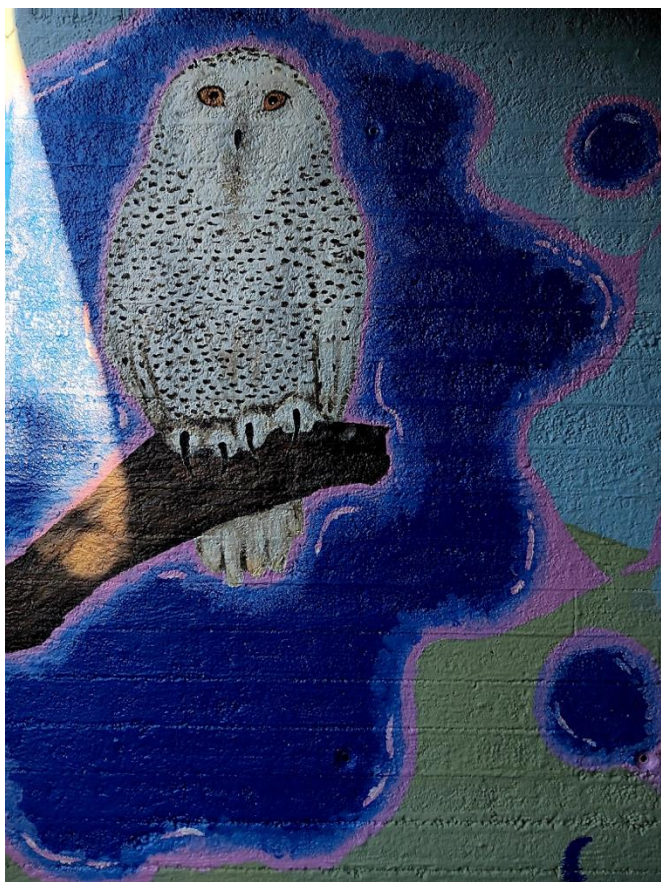

Ilmastomuutokseen sopeutuminen, pedagoginen suunnitelma KUVATAIDE JA MUOTOILU

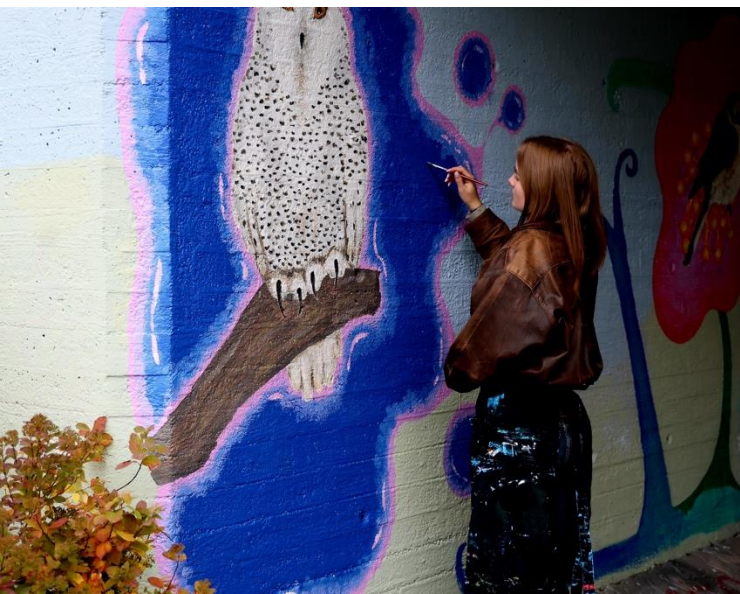
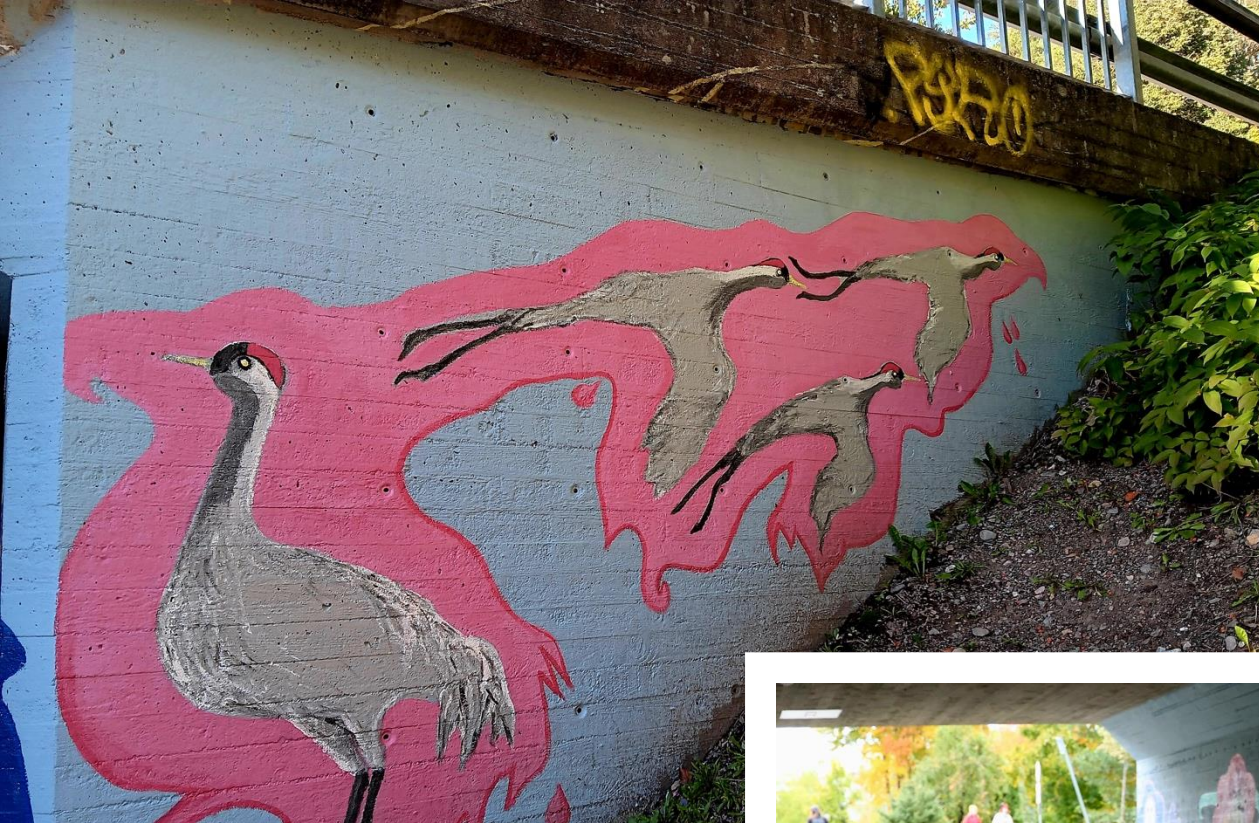

Muraalimaalaukset alikulkutunnelissa lähes valmiina ja avajaiset syyskuussa 2024.

Ilmastomuutokseen sopeutuminen, pedagoginen
suunnitelma KUVATAIDE JA MUOTOILU

Ilmastomuutokseen sopeutuminen, pedagoginen suunnitelma KUVATAIDE JA MUOTOILU

Ilmastomuutokseen sopeutuminen, pedagoginen suunnitelma KUVATAIDE JA MUOTOILU

